

kan drive ud af et Stykke Jord. Nu er det sikkert nok, at der er mange — og jeg vilde ønske, der var endnu flere af den Slags —, som ere i Besiddelse af fornøden Flid og Dygtighed til at faa meget mere ud af 1 Td. Land, end man i Almindelighed faar. Det vilde jeg betragte som en stor Vinding for Samfundet i sin Helhed.

Der er talt noget om, at naar en Husmand af og til skal gaa ud og arbejde for andre, skal han arbejde om Natten paa sit eget, ellers kan han ikke faa det passet. Det er imidlertid slet ikke Tilfældet, det behøver han ikke. Naar han bliver hjemme den halve Tid om Aaret, kan han godt udføre det Karlearbejde, der er der. Man maa ikke glemme, at naar der baade er en Mand, en Kone og som Regel Børn paa 10 til 12 Aar hjemme, er der til at udføre Arbejdet paa den Jordlod en Arbejdskraft, som ikke alene er tilstrækkelig, men rigelig, langt større end den Arbejdskraft, der findes omkring paa Gaardene. Hvis en Gaardmand med 48 Tdr. Land skulde holde en tilsvarende Besætning af Karle, Piger og Dreng, kom han til at holde 8 Karle og 8 Piger og Dreng. Jeg tror da, det vilde gaa ham, som det gik Jens Langkjær, der havde en saa stor Jordlod, at han derpaa holdt 2 Heste, 6 Køer, 1 Karl, 1 Pige og 1 Dreng; de sidste fik baade Kost og Løn Aaret igennem, men han selv fik ingenting. Jeg har selv drevet en Skolelod af den Størrelse i over 20 Aar, og jeg har magelig udenfor Skoletiden og uden at forsømme min Skole et eneste Minut kunnet udføre alt det personlige Arbejde, som blev gjort paa Lodden. Jeg har passet Kreaturerne om Vinteren, og jeg har høstet Kornet om Sommeren, saa snart jeg kom fra Skolen. Det eneste, jeg ikke har kunnet overkomme, var at tærsk Kornet, thi det skulde jeg have gjort om Natten, men det syntes jeg ikke om, jeg har aldrig været for Nattesjov. Jeg er sikker paa, at hvor Konen er flink, kan hun godt passe Kreaturerne, og saa kan Manden meget godt gøre det øvrige Arbejde i den halve Tid af Aaret med jæv. Flid.

Saa er der naturligvis mange, der sige, at vore Husmænd skulle slaa ind paa Havebrug efter en større Maalestok. Jeg

tror, det er en udmærket Forretning for enkelte. Der er en Mand i min Valgkreds — ja, endnu er den da min —, som dyrker Jordbær og Hindbær paa 4—5 Skæpper Land. Jeg kan nu ikke huske Summerne, men det er ligefrem fabelagtigt, hvad han faar ud af det. Jeg tror nok, det er en god Forretning, blot man kan faa nogen til at købe og spise Jordbærene. Men at bygge hele vort Husmandsbrug op paa Havebrug lader sig ikke gøre. Tænk blot, hvis hele den danske Husmandsstand gav sig til at dyrke Jordbær og Hindbær, vilde man faa en saadan Mængde, at Dyrkerne kom til at spise de fleste selv, og saa havde Bærrerne ikke synderlig Værdi. Hvis Hindhede har Ret, er Jordbær for Resten med Hensyn til Næringsværdi et af de dyreste Fødemidler, dobbelt saa dyrt som Kød, hvad han ellers betragter som meget dyrt.

Det er ellers ikke min Hensigt at komme ind paa Enkeltheder i dette Forslag, da jeg nu har talt saa meget. Alle de smaa Udvidelser, som ere foreslaaede, vil jeg i en Sum kunne gaa med til. Jeg har saaledes intet imod at udvide Loddernes Størrelse. Om enkelte af de principielle Spørgsmaal, som have været fremme, har jeg dog Lyst til at gøre et Par Bemærkninger. Der er først Spørgsmaalet om Selveje eller Fæste. Jeg er en bestemt og erklæret Tilhænger af Selveje. Endnu har ingen kunnet fremføre nogen væsentlig Fordel ved Fæstet, som man ikke ogsaa kan have af Selveje. Naar en Mand betaler sine Afgifter til Staten, synes jeg ingen som helst reel Betydning det har, om han kalder dem Renter eller Fæsteafgifter, det er kun en Forskel i Navn, en Navneforandring, om man saa maa sige, men Pengene til Renter og til Fæsteafgifter ere lige lette og lige vanskelige at faa fat paa, jeg kan ikke se nogen som helst Forskel. Saa har der ogsaa været Tale om, at den, der skal være Selvejer, skal af med denne Tiendedel. Ja, jeg skal senere komme tilbage til det, men vil Staten overlade ham Jorden og sætte $\frac{9}{10}$ af Værdien deri, kan den lige saa godt gøre det ved at lade ham faa denne Prioritet som ved at lade ham faa Ejendommen i Fæste, jeg ser ikke nogen Forskel derpaa. Og naar man har talt om,